

ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑ
ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΠΑΙΔΕΙΑΣ, ΕΡΕΥΝΑΣ
ΚΑΙ ΘΡΗΣΚΕΥΜΑΤΩΝ

ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑΚΗ Δ/ΝΣΗ Π/ΘΜΙΑΣ &
Δ/ΘΜΙΑΣ ΕΚΠ/ΣΗΣ ΚΡΗΤΗΣ
ΓΡΑΦΕΙΟ ΣΧΟΛ. ΣΥΜΒΟΥΛΩΝ Δ.Ε.
Ν. ΗΡΑΚΛΕΙΟΥ

Τηλ. 2810 246860
Ταχ. Δ/ση: Ρολέν 4, 713 05 ΗΡΑΚΛΕΙΟ
E-mail: grss@dide.ira.sch.gr

Βασιλεία Καλοκύρη
Σχολική Σύμβουλος Φιλολόγων
Τηλ. 2810 246.864 // 2810 310.634
κιν. 697 99 30 724
Ιστοσελίδες: ΦΙΛΟΛΟΓΟΙ ΗΡΑΚΛΕΙΟΥ

<http://users.sch.gr/sfscholiki/fi>
ΔΙΚΤΥΟ ΣΥΝΕΡΓΑΣΙΑΣ ΦΙΛΟΛΟΓΩΝ –
ΣΥΝΕΡΓΑΤΙΚΕΣ ΙΣΤΟΣΕΛΙΔΕΣ
<http://diktyofilologonkalokyri.weebly.com>

E-mail : kalokyri@sch.gr

Ηράκλειο, 2-12-2015

Αρ. Πρωτ.: 1418

Προς:

Διευθύνσεις Σχολείων Δ.Ε.
Ν. Ηρακλείου Φιλολόγων
αρμοδιότητας Σχολικής
Συμβούλου Φιλολόγων Β.
Καλοκύρη

Φιλολόγους Σχολείων Δ.Ε.
Ν. Ηρακλείου αρμοδιότητας
Σχολικής Συμβούλου
Φιλολόγων Β. Καλοκύρη

*(διαμέσου των Δ/σεων των
Σχολείων)*

Κοιν. :

1. Περιφερειακή Δ/ση Π/θμιας &
Δ/θμιας Εκπαίδευσης Κρήτης
2. Προϊστάμενο Επιστημ.&
Παιδαγ. Καθοδήγησης Δ/θμιας
Εκπ/σης
3. Διεύθυνση Δ.Ε. Ηρακλείου

**Θέμα: Οδηγίες και επισημάνσεις για τον Σχεδιασμό Διδακτικής Ενότητας στα
φιλολογικά μαθήματα. Παράδειγμα εφαρμογής.**

Αγαπητοί/ Αγαπητές Συνάδελφοι,

Όπως συχνά επισημαίνουμε στις συναντήσεις μας, βασική προϋπόθεση για ενδιαφέρουσα, ποιοτική και αποτελεσματική διδασκαλία αποτελεί ο *σχεδιασμός* των διδακτικών ενοτήτων από τον/την εκπαιδευτικό, πριν από την υλοποίησή τους στην τάξη.

Η αναγκαιότητα της οργάνωσης της διδασκαλίας αναγνωρίζεται από τη σύγχρονη Διδακτική και αντίστοιχα ο σχεδιασμός των διδακτικών ενοτήτων απηχεί, γενικότερα, εφαρμογή σύγχρονων θεωριών μάθησης και παιδαγωγικής, καθώς συχνά

δίνεται έμφαση στη χρήση των ΤΠΕ, την αξιοποίηση της Τέχνης, τη διαφοροποιημένη διδασκαλία, τη βιωματική μάθηση και τις συμμετοχικές εκπαιδευτικές τεχνικές.

Πράγματι, στο πλαίσιο του σχεδιασμού των διδακτικών ενοτήτων μπορούν να τεθούν συγκεκριμένοι μαθησιακοί στόχοι και προδιαγραφές υλοποίησής τους. Ειδικότερα, μπορούν να επιτευχθούν η αντιστοίχιση της ποσότητας της ύλης προς τον διδακτικό χρόνο, η ενεργός συμμετοχή των μαθητών, σύμφωνα με τις αρχές της διερευνητικής-ανακαλυπτικής μάθησης, με κατάλληλες κατά περίπτωση εκπαιδευτικές τεχνικές και εκπαιδευτικά μέσα, καθώς και η αξιολόγηση της διδασκαλίας και ο αναστοχασμός για βελτιωτικές τροποποιήσεις της.

Στα φιλολογικά μαθήματα, ο σχεδιασμός είναι απαραίτητος για τη σύνθεση και ανάπτυξη είτε διδακτικής ενότητας που αντιστοιχεί σε μία μόνο «διδακτική ώρα» (45') είτε «ευρύτερης διδακτικής ενότητας», που υλοποιείται σε περισσότερες διδακτικές ώρες, διαθέτοντας από άποψη περιεχομένου ενιαία θεματική. Μάλιστα, στα σύγχρονα Προγράμματα Σπουδών Γυμνασίου και Λυκείου, προωθείται στα φιλολογικά μαθήματα η διδασκαλία ευρύτερων διδακτικών ενοτήτων, κι επομένως ο σχεδιασμός και η ανάπτυξή τους αποτελεί ιδιαίτερη πρόκληση για τους Φιλολόγους.

Στο πλαίσιο αυτής της προβληματικής, δίδεται στη συνέχεια ένα παράδειγμα Σχεδιασμού διδακτικής ενότητας (ωριαίας διάρκειας) σε σχηματική απόδοση, για διευκόλυνση στη διαμόρφωση των δικών σας σχεδιασμών.

Ο Σχεδιασμός που ακολουθεί είναι προϊόν της **δημιουργικής συνεργασίας με τη Συνάδελφο Φιλολόγο κ. Μαρία Σωπασή**, που υπηρετεί στο Γυμνάσιο Επισκοπής, στο πλαίσιο προγράμματος ενδοσχολικής επιμόρφωσης (και επικοινωνίας μας σε εξωσχολικό χρόνο). Ο Σχεδιασμός υλοποιήθηκε σε ωριαία δειγματική διδασκαλία στο Γυμνάσιο Επισκοπής και στη συνέχεια, με ανατροφοδότηση και υλικό από τη Σχολική Σύμβουλο καθώς και με συνεργασία στη διαμόρφωσή του, αποδίδεται σχηματικά, ώστε να τον μοιραστήμε και να προσφέρει ιδέες για περαιτέρω δικούς σας σχεδιασμούς.

Είμαι πάντα στη διάθεσή σας για διαμόρφωση σχεδιασμών διδακτικών ενοτήτων και επιμορφωτικές συναντήσεις για σχεδιασμούς και εφαρμογές τους!

Με τιμή,
Βασιλεία Καλοκύρη
Σχολική Σύμβουλος Φιλολόγων
ΠΔΕ Κρήτης, με έδρα το Ηράκλειο

ΣΧΕΔΙΑΣΜΟΣ ΔΙΔΑΚΤΙΚΗΣ ΕΝΟΤΗΤΑΣ (ωριαίας διάρκειας)

Σχηματική απόδοση στόχων, οριζόντιων ικανοτήτων, δραστηριοτήτων, χρόνου διδασκαλίας, εκπαιδευτικών τεχνικών και εκπαιδευτικών μέσων¹.

ΝΕΟΕΛΛΗΝΙΚΗ ΓΛΩΣΣΑ Β ΓΥΜΝΑΣΙΟΥ - ΕΝΟΤΗΤΑ 3^Η

**Διαμόρφωση κεντρικού θεματικού άξονα για τη συγκεκριμένη διδακτική ενότητα:
'ΣΥΖΗΤΩΝΤΑΣ ΓΙΑ ΤΗ ΦΙΛΙΑ ΓΝΩΡΙΖΟΥΜΕ ΤΑ ΡΗΜΑΤΑ ΤΗΣ Β΄ ΣΥΖΥΓΙΑΣ'**

Στόχοι ²	Οριζόντιες ικανότητες	Δραστηριότητες	Χρόνος	Εκπ/κές Τεχνικές	Εκπ/κά μέσα/ Υλικό
		Αφόρμηση - σύνδεση με τα προηγούμενα, επισκόπηση-παρουσίαση στόχων/αντικειμένων διδακτικής ενότητας [στο πλαίσιο της ολιστικής προσέγγισης] ³	2'-3'	Ερωτήσεις-απαντήσεις Σύντομη εισήγηση της Φιλολόγου	Βιβλίο, τετράδια μαθητών, Πίνακας.

¹ Υλικό-επιμέλεια υποσημειώσεων: Σχολική Σύμβουλος Λιάνα Καλοκύρη. Στις υποσημειώσεις δίνονται διευκρινίσεις, επισημάνσεις και σχόλια για τον σχεδιασμό, ώστε να μπορούν οι Συνάδελφοι Φιλολόγοι να τα αξιοποιήσουν σε δικά τους σχέδια διδακτικών ενότητων.

² Επισήμανση-διευκρίνιση: Στον σχεδιασμό χρησιμοποιείται η τριμερής διάκριση των στόχων (Bloom), σε γνωστικούς, δεξιότητων, στάσεων. Η συνοπτική διατύπωση των διδακτικών στόχων κατά τον σχεδιασμό είναι απαραίτητη, ως οδοδείκτης της διδασκαλίας μας. Επειδή εδώ ο σχεδιασμός αποδίδεται σχηματικά, αναγράφεται ενδεικτικώς ένας κεντρικός στόχος από κάθε κατηγορία, αυτός που είναι ο βασικότερος για τη δραστηριότητα ή τις δραστηριότητες στην αντίστοιχη στήλη. Ωστόσο, στη διδακτική πράξη, ένας στόχος μπορεί να επιδιώκεται με πολλές δραστηριότητες και πολλές εκπαιδευτικές τεχνικές, σε διάφορες φάσεις της διδασκαλίας.

³ Είναι σημαντικό ο σχεδιασμός της διδασκαλίας να ακολουθεί μια βασική τριμερή δομή, που ανταποκρίνεται στην ολιστική προσέγγιση της γνώσης: «όλον-μέρος-όλον». Στην αρχή, στην επισκόπηση, «θέτουμε το όλον», δηλαδή το θέμα/τους στόχους της διδακτικής ενότητας, με τρόπο κατάλληλο, ανάλογα με το μάθημα και τη διδακτική ενότητα, έτσι ώστε να κεντρίσουμε το ενδιαφέρον των μαθητών, αλλά και να τους έχουμε «συνοδοιπόρους» στη συνέχεια, κατά τη σταδιακή προσέγγιση των αντικειμένων της ενότητας. (Αντίστοιχα, βλ. στο τέλος του σχεδιασμού ανασύνθεση-ανασκόπηση – συνοπτική αξιολόγηση διδασκαλίας.)

**Σύνθεση Σχεδιασμού ωριαίας διδακτικής ενότητας. Νεοελληνική Γλώσσα Β΄ Γυμνασίου: Φιλολόγος Μαρία Σωπασή
Επιστημονική Επιμέλεια - Συνεργασία: Λιάνα Καλοκύρη Σχολική Σύμβουλος Φιλολόγων Ηρακλείου**

<p>1. Στο επίπεδο στάσεων Να ευαισθητοποιηθούν οι μαθητές πάνω στο θέμα της φιλίας. Να κεντρίσουμε το ενδιαφέρον τους για τη συνέχεια (σύνδεση θέματος με γραμματική).</p>	<p>Επικοινωνία Κριτική σκέψη</p> <p>[Ειδικότερα: Να επικοινωνήσουν και να ασκήσουν κριτική σχετικά με το αν υπάρχει χώρος για ψέμα μέσα σε μία φιλία, στον χώρο και στον χρόνο που αναπτύχθηκε η συγκεκριμένη φιλία και με ποιο τρόπο αυτό της έδωσε αξία.]</p>	<p>Παρακολούθηση σύντομης προβολής- αποσπάσματος της ταινίας <i>Hospital window</i>. Διαθέσιμο στην ιστοσελίδα https://www.youtube.com/results?search_query=espiritclips.com.</p>	<p>4΄ παρακολούθηση ταινίας + 6΄ συζήτηση</p>	<p>Ερωτήσεις– Απαντήσεις Συζήτηση</p>	<p>Η/Υ, Προτζέκτορας [αποθηκευμένο το ψηφιακό υλικό που αντλήθηκε από το διαδίκτυο]</p>
<p>2. Στο επίπεδο των γνώσεων Να αναγνωρίζουν οι μαθητές τα ρήματα της Β΄ συζυγίας.</p>	<p>Συνεργασία</p> <p>[Ειδικότερα: Να συνεργαστούν μέσα στην ομάδα τεσσάρων μαθητών</p>	<p>Από τον απομαγνητοφωνημένο διάλογο της ταινίας, τον οποίο οι μαθητές έχουν μπροστά τους, καλούνται να αναγνωρίσουν τα ρήματα της Β΄ συζυγίας⁴</p>	<p>10΄-12΄</p>	<p>Εργασία σε ομάδες⁷</p>	<p>Φύλλο εργασίας⁹ (Φωτοτυπία με απομαγνητοφωνημένο διάλογο και</p>

⁴ Η εκφώνηση της άσκησης στο φύλλο εργασίας βοηθάει τους μαθητές, παρουσιάζοντας περιγραφικά τις ζητούμενες καταλήξεις (-ώ,-άς, ά, και -ίμαι, // -ω, -εις, -ει κλπ). Η ορολογία έπεται δίδεται στην επόμενη δραστηριότητα, στην ολομέλεια.

⁷ Για πρακτικούς λόγους, η υπάρχουσα διάταξη των θρανίων σε σειρές, με μέτωπο προς την «έδρα» του διδάσκοντα, μπορεί να αξιοποιηθεί για τον σχηματισμό τετραμελών ομάδων ανά δύο θρανία. Έτσι αντιμετωπίζονται πολλές λειτουργικές δυσκολίες (π.χ. απώλεια χρόνου στην αναδιάταξη καθισμάτων, αναστάτωση, ανάγκη ανατοποθέτησης, στο τέλος της ώρας κλπ), οι οποίες αποθαρρύνουν συχνά τους διδάσκοντες ως προς την εφαρμογή ομάδων εργασίας.

⁹ Στο φύλλο εργασιών αναγράφονται οι εργασίες όλων των ομάδων, ώστε οι μαθητές να έχουν εποπτεία όλων των ασκήσεων, όχι μόνο αυτών της δικής τους ομάδας, για να μπορούν να παρακολουθούν κατά την παρουσίαση στην ολομέλεια. Κάθε ομάδα αναλαμβάνει να εντοπίσει είτε τα ρήματα σε -ώ -άς, ά κλπ είτε τα

**Σύνθεση Σχεδιασμού ωριαίας διδακτικής ενότητας. Νεοελληνική Γλώσσα Β΄ Γυμνασίου: Φιλολόγος Μαρία Σωπασή
Επιστημονική Επιμέλεια - Συνεργασία: Λιάνα Καλοκύρη Σχολική Σύμβουλος Φιλολόγων Ηρακλείου**

<p>3. Στο επίπεδο των ικανοτήτων Να μπορούν να εφαρμόσουν την καινούρια γραμματική γνώση και να συμπληρώσουν μια άσκηση με ρήματα Β΄ συζυγίας.</p>	<p>για να επιλύσουν ένα πρόβλημα.]</p>	<p>χρησιμοποιώντας το κριτήριο των καταλήξεων και στη συνέχεια να διατυπώσουν έναν κανόνα.</p>	<p>10΄</p>	<p>Ερωτήσεις-απαντήσεις, σύντομη εισήγηση της Φιλολόγου⁸</p>	<p>ερωτήματα). Πίνακας</p>
	<p>Ευελιξία στη διαχείριση γνώσης, λήψη αποφάσεων</p> <p>Να επιδείξουν ευελιξία στη διαχείριση της γνώσης, να προβούν στη λήψη αποφάσεων.</p>	<p>Παρουσίαση στην ολομέλεια της ταξινόμησης των ρημάτων της Β΄ συζυγίας σε τάξεις στην ενεργητική και παθητική φωνή, αναγωγή στην ορολογία και κλίση των ρημάτων της Β΄ συζυγίας σε όλους τους χρόνους.</p> <p>Συμπλήρωση του σωστού τύπου των ρημάτων της Β΄ συζυγίας μέσα σε προτάσεις που δίνονται ως άσκηση εμπέδωσης και αξιολόγησης των μαθησιακών αποτελεσμάτων⁵ της διδασκαλίας.</p>			

ρήματα σε –ώ, –είς, εί και να κλίνει ένα ρήμα από αυτά στα 3 πρόσωπα του ενεστώτα της ενεργητικής φωνής. Επίσης, ανατίθεται ως άσκηση σε ομάδα να εντοπίσουν τα ρήματα που στον ενεστώτα έχουν κατάληξη –ω, -εις, -ει (για εμπέδωση-επανάληψη Α΄ συζυγίας).

⁵ Δεν αναφερόμαστε σε αξιολόγηση (βαθμολογία) των μαθητών, αλλά σε δραστηριότητα που επιτρέπει αφενός στους μαθητές να εμπειρώσουν τα αντικείμενα της διδακτικής ενότητας και στον εκπαιδευτικό να έχει εικόνα για το αν κατανόησαν και μπορούν να εφαρμόσουν όσα διδάχθηκαν (προκειμένου να σχεδιάσει κατάλληλα επόμενες διδακτικές ενέργειες).

⁸ **Η Φιλολόγος συμπληρώνει μόνο ό,τι είναι απαραίτητο, εφόσον οι μαθητές, με ερωτήσεις-απαντήσεις στην ολομέλεια, αξιοποιούν παλιότερες γνώσεις από το σχολείο και γενικότερα από την ελληνική γλώσσα ως μητρική τους γλώσσα. Η παρουσίαση της κλίσης των ρημάτων και της ορολογίας στην ολομέλεια, αρχικά**

**Σύνθεση Σχεδιασμού ωριαίας διδακτικής ενότητας. Νεοελληνική Γλώσσα Β΄ Γυμνασίου: Φιλολόγος Μαρία Σωπασή
Επιστημονική Επιμέλεια - Συνεργασία: Λιάνα Καλοκύρη Σχολική Σύμβουλος Φιλολόγων Ηρακλείου**

		<p align="center">-----</p> <p>Εργασία για το σπίτι.</p> <p>Ανασύνθεση-ανασκόπηση- συνοπτική αξιολόγηση της διδασκαλίας - του μαθησιακού αποτελέσματος⁶.</p>	<p>2΄-3΄</p>	<p>[σύντομη και σαφής εισήγηση]</p> <p>Ερωτήσεις- απαντήσεις</p>	<p>Αναγραφή στον πίνακα (ποιες εργασίες)</p>
--	--	---	---------------------	--	--

στον πίνακα, με βάση ένα ρήμα-παράδειγμα από το κείμενο που επεξεργάστηκαν οι ομάδες, και αμέσως μετά με παραδείγματα εφαρμογής, προφορικά από τους μαθητές, με ερωτήσεις-απαντήσεις, είναι λειτουργική και γίνεται γρήγορα ως επιστέγασμα της προηγούμενης άσκησης (εργασίας σε ομάδες). Με βάση ένα ρήμα από αυτά που αναγνώρισε κάθε ομάδα γίνεται η κλίση ανά «τάξη ρημάτων» (α΄ τάξη και β΄ τάξη της Β΄ συζυγίας).

¹⁰ Όπως έχουμε πει και στις επιμορφωτικές συναντήσεις μας, **ενδείκνυται να αξιοποιείται το συστηματικά βιβλίο Γραμματικής, ώστε οι μαθητές να συνηθίσουν να ανατρέχουν σε αυτό ως «βιβλίο αναφοράς»** και να το χρησιμοποιούν γενικότερα, όποτε θέλουν να θυμηθούν ή να αναζητήσουν στοιχεία.. Δεν αρκεί να χρησιμοποιούνται οι πίνακες ή σχετικές συνοπτικές και αποσπασματικές αναφορές στα βιβλία της Γλώσσας (νεοελληνικής αλλά και αρχαιοελληνικής). Η Γραμματική χρειάζεται να χρησιμοποιείται από τους μαθητές με σχετική καθοδήγηση και εξάσκηση.

⁶ Στο τέλος ανασυνθέτουμε το «όλον» με διάφορες εκπαιδευτικές τεχνικές και εκπαιδευτικά μέσα (π.χ. άσκηση με κλειστές απαντήσεις και με φύλλο εργασίας [ανά δύο ή ανά ομάδα] ή με ερωτήσεις-απαντήσεις). Στον συγκεκριμένο σχεδιασμό, εφόσον ασκήσεις σε ομάδες έχουν γίνει στη φάση της διερεύνησης αλλά και της εμπέδωσης του θέματος, προβλέπονται ερωτήσεις (εκπαιδευτική τεχνική: ερωτήσεις-απαντήσεις) που δίνουν στη Φιλολόγο τη δυνατότητα να έχει μια γενική εικόνα για την απήχηση (για την «εγγραφή») της διδασκαλίας στους μαθητές. Απευθύνονται, δηλαδή, σύντομες ερωτήσεις στους μαθητές (π.χ. **βασικά θέματα ενότητας – εντυπώσεις- κρίσεις/σχόλια**) και ζητούνται σύντομες απαντήσεις από όσο περισσότερους μαθητές γίνεται και γενικότερα καταγράφεται το κλίμα της τάξης.